

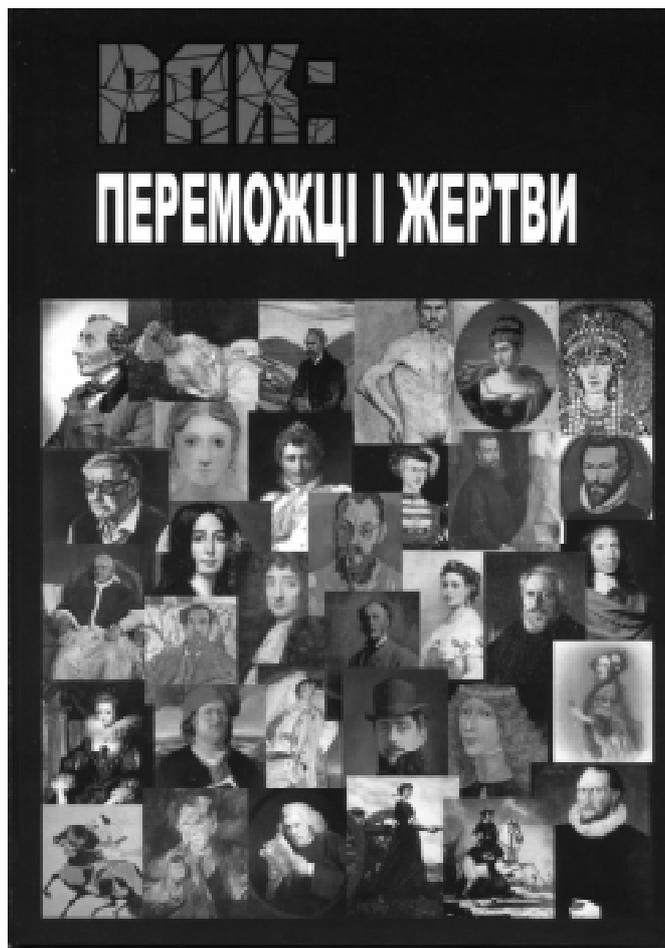
РЕЦЕНЗІЇ

Шпарик Я.В.

Рак: переможці і жертви. —

Львів: ТЗОВ «ВФ «Афіша»»,

2008. — 628 с.

Автор книги — відомий український лікар-онколог, плідний вчений. Його перу належить майже 400 публікацій практично з усіх розділів клінічної онкології. Але ця рецензована монографія — особлива, вона виходить за межі наукових пошуків розв'язання окремих питань онкологічної практики. Це начебто спроба показати з-поза обмежень фахового зору «панораму» драматичної проблеми онкологічних захворювань серед вселюдської спільноти: безсторонній перелік-мартиролог імен, уславлених людством і доточно забраних нездолоаною хворобою і перелік імен тих, у боротьбі за життя кого лікарі вийшли переможцями над хворобою. І окремо, так доречно і обов'язково, короткі біографії найславетніших «подвижників онкології» — лікарів, які присвятили своє життя пошуку шляхів і засобів здолання грізної недуги, служінню онкологічним хворим.

Які ж думки навіює книга (на наш погляд саме це і є її призначенням) читачеві чи навіть тому, хто її лише перегляне.

По-перше. Оскільки імена жертв хвороби, наведені у книзі, це лише краєчок вершини айсберга, то ж які страшні жнива у смерті на тому лану, що зветься «рак»! Цей факт необхідно досягнути суспільному загалу, щоб збільшити зусилля в боротьбі з недугою, яка, це теж стає очевидним, може постукати у двері дому будь-кого.

По-друге. Недуга не фатальна, переможці є, перемога можлива, але, вочевидь, потрібна воля до неї.

І останнє, для нас, лікарів-онкологів: чи не є наш труд Сізіфовим? Як фахівці, ми повинні мати певну відповідь на запитання: чи переможці є дійсно переможцями? І додатньо до нього: якщо відповідь буде ствердною, то в яких випадках таке буває?

Відповіді на ці питання мають перш за все етичний сенс і через нього (!) — прийняття медичних рішень у кожному конкретному випадку.

А доки буде шукатися відповідь, ми маємо обов'язок котити каменя вгору, незважаючи на непевність успіху наших зусиль.

Прочитавши цю книгу, треба подякувати авторові за такий незвичайний труд, вкладений в неї: таку книгу могла підготувати тільки людина, серце якої відкрите до людських страждань.

*Член-кореспондент АМН України,
професор М.І. Пилипенко*

Скалецький Ю.М.

Реконструкція і верифікація доз опромінення військових ліквідаторів
/ Ю.М. Скалецький; Рада Нац. безпеки і оборони України, Ін-т пробл. нац. безпеки. –
К., 2007. – 223 с. – Бібліогр.: с. 175–203.

Висновки.

Список цитувань.

Додатки А, Б.

За своїм головним спрямуванням монографія є викладенням послідовних етапів розв'язання конкретної практичної проблеми оцінки фактичних доз опромінення військових ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС в умовах неповної і частково непевної інформації. Коректність і логічність, з якими досягалась поставлена мета, роблять монографію взірцевою в царині такої проблематики.

Але «побіжними ефектами» виконаної копіткої роботи стало висвітлення всіх вад організаційного і технічного характеру системи забезпечення радіологічного захисту організованих контингентів (вочевидь, і населення) на випадок виникнення масштабних радіаційних аварій. Це так званий «негативний досвід», який при достатній відповідальності адміністрації всіх рівнів має бути обов'язково використаним, аби запобігти матеріальним втратам, втратам можливості одержати нові знання для прийняття єдино вірних рішень у подальшому.

*Член-кореспондент АМН України,
професор М.І. Пилипенко*

Skaletsky Yu. M.

Reconstruction and verification of exposure doses in military participants
of radiation accident clean-up

/ Yu.M. Skaletsky; Council of National Safety and Defense of Ukraine, Institute
of Problems of National Safety. – K., 2007. – 223 p. – Bibliography: PP. 175–203.

When you first take this book, you think that it is intended only to military specialists in radiation protection or those investigating the history of radiation safety. But both are wrong.

The book consists of 9 sections, conclusions and references.

Section 1. Organization of radiation control in troops of the USSR and problems of exposure dose reconstruction and verification in military participants of radiation accident clean-up

Section 2. Materials and methods of the research

Section 3. Analysis of system for control of exposure doses in military participants of radiation accident clean-up

Section 4. Analysis of exposure of service men of some units of participants of radiation accident clean-up

Section 5. Assessment of the ratio of officially registered to factual exposure doses of military participants of radiation accident clean-up

Section 6. The findings of medical biological investigation of military participants of radiation accident clean-up

Section 7. Substantiation of the methodological approaches to reconstruction and verification of exposure doses in military participants of radiation accident clean-up

Section 8. Assessment of collective exposure dose in military participants of radiation accident clean-up

Section 9. Analysis and generalization of the obtained findings

Conclusions

References

Appendix A, B

As to its main idea, the monograph is an account of the consequent stages of solving the definite practical problem of assessment of factual exposure doses in military participants of Chernobyl accident clean-up in the conditions of incomplete and partially vague information. The correct and logical manner, in which the purpose has been achieved, makes this monograph a model in its area.

But the “passing effects” of the thorough work was featuring all organizational and technical drawbacks of the system of radiation protection of organized groups (obviously, the population) in case of large-scale radiation accidents. This is so called “negative experience”, which at sufficient responsibility of the authorities should be used in order to prevent material losses, loss of possibility to obtain new knowledge necessary for making the only correct decisions.

Corresponding member of Academy of Medical Sciences of Ukraine Professor M.I. Pylypenko

---

О.П. Кравець

Радіологічні наслідки радіонуклідного забруднення агроценозів

Київ: Логос, 2008. — 241 с.

У видавництві «Логос» вийшло друком друге україномовне видання монографії О.П. Кравець «Радіологічні наслідки радіонуклідного забруднення агроценозів».

Центральною проблемою, якій присвячена монографія, є розробка та використання аналітичних методів реконструкції і прогнозування доз, що формуються внаслідок використання продуктів харчування, забруднених радіонуклідами.

Публікація монографії вельми вчасна, оскільки оцінка наслідків Чорнобильської катастрофи вступила до етапу епідеміологічних досліджень, які потребують підвищення точності дозових оцінок та реконструкції доз, накопичених різними віковими групами при різних сценаріях опромінювання.

Перші дві частини монографії присвячені аналізу чинників, що впливають на інтенсивність надходження радіонуклідів у наземні трофічні ланцюжки, та визначенню їх значущості для формування доз внутрішнього опромінення людини. Розглянуто і проаналізовано дані польових і експериментальних радіоекологічних досліджень системи «грунт — рослина» та формування забруднення сільськогосподарської продукції.

Третю частину книги присвячено використанню методів математичного моделювання для аналізу кількісних радіоекологічних проблем: оцінювання швидкості очищення ґрунтів, прогнозування динаміки коефіцієнта переходу «грунт — рослина» і різноманітних сценаріїв міграції забруднення в системах «грунт — рослина», «грунт — багаторічний посів». Кількісний аналіз ефектів міграції і біогеохімічної трансформації радіонуклідів у системі «грунт — рослина» є сполучною ланкою між радіоекологічними даними й аналітичними методами оцінювання доз від інкорпорованих радіонуклідів, що потрапляють до організму людини з продуктами харчування.

Остання, четверта частина монографії дає огляд сучасних аналітичних підходів до оцінювання наслідків радіонуклідного забруднення сільськогосподарської продукції, а також описує оригінальну екологічну модель оцінювання радіологіч-

них наслідків радіонуклідного забруднення сільськогосподарських угідь (ЕМОРН), розроблену та адаптовану до соціальних і екологічних умов забруднення агроценозів країн колишнього Радянського Союзу чорнобильськими випаданнями. Проведені з її використанням ретроспективні та прогностичні розрахунки дозволяють всебічно оцінити дози внутрішнього опромінення внаслідок вживання місцевих продуктів харчування населенням забруднених територій та можуть використовуватися у епідеміологічних дослідженнях. Розробка й удосконалення аналітичних методів оцінювання доз зовнішнього і внутрішнього опромінення це пріоритетний напрям взаємодії радіоекологічних і дозиметричних досліджень. Підвищення точності методів оцінювання сприятиме оптимізації вирішення інших радіологічних завдань: здійсненню адекватних запобіжних заходів, уточненню розрахунків радіаційних ризиків пролонгованого опромінювання, адекватному територіальному розміщенню підприємств атомного енергетичного циклу. Урахування екологічної своєрідності території при плануванні розміщення підприємств ядерного циклу дозволить значно підвищити безпеку використання атомної енергії.

Оцінка дозового навантаження на людину та прогнозування його наслідків для здоров'я поколінь, що живуть тепер та житимуть у майбутньому, є центральною проблемою дозиметрії, радіаційної безпеки, екологічної інженерії та гігієни. Отже в публікації даної монографії зацікавлене широке коло дослідників, адже вона буде корисною для них.

Ю.В. Бездробний, д-р біол. н., член Національної комісії з радіаційного захисту України